

Övning till filmen

Makt

Makt

Ett nej är ett nej, men att säga nej kan vara svårt ibland, särskilt när det är någon som är äldre eller någon som hotar och försöker få en att göra något en inte vill. Att ha kontroll och bestämma över någon annan kallas för makt.

I filmen får vi träffa Leyla och Saga som leker på skolgården en eftermiddag efter skolan har stängt. Några äldre barn kommer fram och tar Leylas nya jacka! För att få tillbaka den måste Leyla göra olika uppdrag som de äldre barnen bestämmer.

Filmen lyfter frågor om **makt, kränkningar, utpressning och om hur man kan göra för att hjälpa en kompis.**

 [Ladda ner presentation](#)

Diskutera/reflektera

Berätta att ni ska se en film som handlar om makt och kränkningar. Fråga barnen:

- Vad tror ni ordet makt betyder?
- Vad betyder det att kränka någon?
- Hur känns det i kroppen när någon är elak eller taskig mot en?

Fortsättning på nästa sida

Film: Makt

Junior berättar: Vad betyder makt?

Makt handlar om att någon har kontroll eller bestämmer över någon annan.

Makt kan vara bra, till exempel att föräldrar har makt att bestämma över sina barn och säga att de måste borsta tänderna, så de inte ska få hål i tänderna.

Makt kan också vara dåligt, exempelvis om någon tvingar en person att göra något den inte vill.

När ni ser filmen **Makt**, fundera på om ni ser några exempel på kränkningar eller något som är olagligt.

 [Se filmen](#)

Diskutera/reflektera

- Är det något i filmen du känner igen? Vad är det du känner igen?
- Vem har mest makt i filmen? Varför?
- Varför tror du Nellie tog jackan?
- Varför lämnade Leyla inte jackan och gick hem?
- Händet något i filmen som du tror är olagligt?

Vad säger lagen?

Fem lagar som är aktuella i filmen:

1. Skadegörelse. Det finns flera situationer i filmen som kan kopplas till brottet skadegörelse, som betyder att ha sönder eller skada något med flit som en annan äger.

I början av filmen klottrar Nellie och Jossan på en vägg. Det är ett exempel på skadegörelse.

I slutet kastar Leyla en sten och krossar ett fönster. Det är också skadegörelse, även om Leyla blir tvingad att kasta stenen, eftersom de äldre barnen hotar och manipulerar henne.

I filmen tar Leyla också sönder Nellies armband, men det blir inte skadegörelse eftersom det var ett misstag.

Fortsättning på nästa sida →

Vad säger lagen?

2. Mobbning. Om någon blir retad, kränkt eller illa behandlad flera gånger kallas det för mobbning, och det är olagligt utifrån skollagen. Lagen säger att om skolan får veta att en elev blir mobbad måste de göra vad de kan för att mobbningen ska sluta!

Skolan har ett ansvar att se till att alla elever känner sig trygga.

3. Egenmäktigt förfarande och stöld. Att låna eller ta någons saker utan att den sagt att det är okej. När Nellie tar Leylas jacka kan det vara egenmäktigt förfarande om hon inte tänkt behålla jackan. Om Nellie inte tänker lämna tillbaka Leylas jacka kan det i stället vara stöld.

4. Att filma utan tillåtelse. Det är inte olagligt att filma någon på en plats där alla får vara, som i en lekpark. Men att ta bild eller filma någon som är i en privat miljö (i ett omklädningsrum eller i ens hem) så kan det vara brottet **kränkande fotografering**.

Om bilden eller filmen sprids utan att personen sagt ja till det, kan det vara brottet **olaga integritetsintrång**.

Jossan filmar Leyla mot hennes vilja. Att filma någon på ett sätt som stör personen och att det blir otrevligt, kan vara brottet ofredande.

5. Utpressning. Det är förbjudet att hota någon eller skrämma dem för att få pengar, saker, eller för att få dem att göra något de egentligen inte vill. Det spelar ingen roll om hotet är stort eller litet.

Diskutera

- Tror du att det är vanligt att barn tvingar andra barn att göra saker de inte vill?
- Vad kan hända när barn förstör andras saker (krossar rutan, klottrar)?
- Vad kan en göra om en ser att någon blir illa behandlad?

Skadestånd och verkliga fall

Om ett barn skadar någon eller något så kan barnet behöva betala pengar för skadan, det kallas skadestånd. I filmen krossar Leyla ett fönster och enligt lagen kan hon bli skyldig att betala skolan för att laga fönstret.

Ett vanligt missförstånd är att om ett barn tagit sönder något så ska föräldrar betala, men det gäller bara om föräldrarna gjort något fel, annars är det barnet som har skulden och ska betala. Föräldrarna kan behöva betala en del eftersom föräldrar ansvarar för sina barn, men max upp till ca 10 000 kr. Barnets skuld finns det ingen gräns för hur hög den kan vara utan det beror på hur mycket skadan kostar.

Ett verkligt fall:

Två 14-åriga tjejer bröt sig in i en skola mitt i natten. De hällde tändvätska på golvet och satte eld på skolan. Skolan brann ner till grunden.

Eftersom de var under 15 år kunde de inte dömas för brottet, men det fick ändå konsekvenser. Kommunen krävde att tjejerna ska betala 73 miljoner i skadestånd.

Källa: SVT 2024,

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/uppsala/darfor-kan-ditt-barn-fa-livslang-miljonskuld-utan-att-domas>

Rita och reflektera

Avsluta med att låta barnen färglägga målarbladet till filmen.
Medan de färglägger får de tid att reflektera över diskussionerna ni haft.

Ladda ner målarblad

Heta stolen: Gruppsyck

Junior berättar: Vad betyder gruppsyck?

Introducera barnen till övningen genom att läsa Juniors beskrivning av gruppsyck.

Att vara en del av en grupp kan göra att man mår bra och känner sig trygg. Därför är det vanligt att vilja passa in och att vara rädd för att bli utanför eller behandlad annorlunda.

Det gör att det kan vara svårt att gå emot gruppen och stå upp för vad en själv tycker och tänker. Att pressas av andra att göra något mot sin vilja kallas gruppsyck.

Instruktioner

Sätt er i en ring, se till att det finns en extra stol. Är ni i klassrummet kan barnen också sitta kvar på sina platser.

Berätta att du ska läsa upp påståenden de ska få fundera över.

- Om barnen håller med ska de byta plats (om de sitter i en ring) eller ställa sig upp från sin plats (om de sitter på sina platser).
- Håller de inte med sitter de kvar.

Berätta att det inte finns något rätt eller fel svar, utan alla svarar utifrån vad man själv känner och tycker.

Påståenden

- Det är viktigt att gilla samma saker som sina kompisar
- Det kan vara svårt att säga vad man egentligen tycker till sina kompisar
- Ibland gör jag saker bara för att kompisarna vill det
- Den som är äldst har mer rätt att bestämma över andra
- Det kan vara jobbigt att göra det man vet är rätt när ingen annan gör det

Materialet bygger på berättelser och tankar från barn som deltagit i projektet Koll på lagen junior.

Utbildningsmaterialet är utvecklat och testat tillsammans med barn och personal på skolor och fritidsgårdar i Östergötland.

Lär er mer på kollpallagen.se